AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU YÖNERGESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak, Tanımlar, Etik İlkeler ve Etiğe Aykırı Eylemler

Amaç
Madde 1- (1) Madde 1- (1). Bu yönerge, Ahi Evran Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun kuruluşunu ve çalışma esaslarını düzenler.

Kapsam
Madde 2- Bu yönerge, Klinik Araştırmalar Etik Kurulu ile Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulunun görev alanı dışında kalan ve anket, ölçek, mülakat, gözlem, doküman inceleme gibi veri toplama aracı ile yürütülen her türlü bilimsel araştırma ve yayın faaliyetlerinin değerlendirilmesine yönelik etik ilke ve kuralları kapsar.

Dayanak
Madde 3- Bu yönerge, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun Senatonun görevlerini düzenleyen 14'üncü maddesi ve üniversitelerde bilimsel denetimi düzenleyen 42'inci maddesi ile Yükseköğretim Kurulunun 29.08.2012 tarih ve 2012.18.946 sayılı kararı ile yürürlüğe giren Yükseköğretim Kurulu Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar
Madde 4- Bu yönergede geçen;

a) *Üniversite:* Ahi Evran Üniversitesini,

b) *Rektör:* Ahi Evran Üniversitesi Rektörünü,

c) *Senato:* Ahi Evran Üniversitesi Senatosunu,

d) *Yönetim Kurulu:* Ahi Evran Üniversitesi Yönetim Kurulunu,

e) *Kurul:* Ahi Evran Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunu,

f) *Birim:* Ahi Evran Üniversitesine bağlı Fakülte, Enstitü, Yüksekokul, Meslek Yüksek Okulu ve Araştırma Merkezi gibi birimleri,

g) *Başkan:* Ahi Evran Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Başkanını,

h) *Üye:* Ahi Evran Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu üyelerini,

i) *Mensup:* Ahi Evran Üniversitesi akademik ve idari personeli ile öğrencilerini,

j) *Raportör:* Başvuruların konusuna göre Başkan tarafından öncelikle kurul üyeleri, gerektiği durumlarda Üniversitenin diğer öğretim elemanlarından ya da Üniversite dışından incelenecek konunun uzmanı olan kişiler arasından atanan ve Kurula toplantılarda söz konusu başvuru ile ilgili bilgi veren üyeyi,

Evrakın elektronik imzalı suretine https://e-belge.ahievran.edu.tr adresinden [illegible] kodu ile erişebilirsiniz.
Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

k) *Sekreterya:* Ahi Evran Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu sekreteryasını ifade eder.

Etik ilkeler

Madde 5- (1) Bilimsel yöntemlerle elde edilen verilerin değerlendirilmesinde, yorumunda ve kuramsal sonuçların elde edilmesinde bilimsel yöntemlerin dışına çıkılamaz, sonuçlar saptırılamaz, elde edilmemiş sonuçlar araştırma sonuçlarıymış gibi gösterilemez.

(2) Sosyal ve beşeri bilimlerde yapılacak anket ve tutum araştırmalarında katılımcıların rızası alınır. Araştırma, bir kurumda yapılacaksa, katılımcıların rızasına ek olarak bağlı bulundukları kurumun izni alınır.

(3) Araştırma ve deneylerin, sağlığa ve ekolojik dengeye zarar vermemesi temel ilkedir. Çalışma öncesinde gerekli izinler yetkili birimlerden yazılı bir şekilde alınarak, uluslararası beyanname hükümleri ve Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve ulusal mevzuat hükümleri göz önünde bulundurulur.

(4) Yapılacak çalışmalarda, diğer kişi ve kurumlardan temin edilen veri ve bilgilerin, izin verildiği ölçüde ve şekilde kullanılması, gizliliğine riayet edilmesi ve korunması sağlanır.

(4) Bilimsel araştırma için tahsis edilen imkân ve kaynaklar amacı dışında kullanılamaz.

(5) Bilimsel araştırmanın herhangi bir aşamasında katkıda bulunmamış kişiler, yazar isimleri arasında gösterilemez.

(6) Bilimsel yayınlarda bir çalışmadan yararlanırken, bilimsel atıf kurallarına uygun olarak kaynak gösterilir.

(7) Henüz sunulmamış veya savunularak kabul edilmemiş tezler veya çalışmalar, sahibinin izni olmadan kaynak olarak kullanılamaz.

(8) Evrensel olarak tanınan bilim kuramları, bilim alanlarının temel bilgileri, matematik teoremleri ve ispatları gibi önermeler dışında hiçbir çalışmanın tümü veya bir bölümü, izin alınmadan ve asıl kaynak gösterilmeden çeviri veya özgün şekliyle yayımlanamaz.

Etiğe Aykırı Eylemler

Madde 6- (1) Bilim araştırma ve yayın etiğine aykırı eylemler şunlardır:

(a) *İntihal:* Başkalarının fikirlerini, metotlarını, verilerini, uygulamalarını, yazılarını, şekillerini veya eserlerini sahiplerine bilimsel kurallara uygun biçimde atıf yapmadan kısmen veya tamamen kendi eseriymiş gibi sunmak,

(b) *Sahtecilik:* Araştırmaya dayanmayan veriler üretmek, sunulan veya yayınlanan eseri gerçek olmayan verilere dayandırarak düzenlemek veya değiştirmek, bunları rapor etmek veya yayımlamak, yapılmamış bir araştırmayı yapılmış gibi göstermek,

(c) *Çarpıtma:* Araştırma kayıtlarını ve elde edilen verileri tahrif etmek, araştırmada kullanılmayan yöntem, cihaz ve materyalleri kullanılmış gibi göstermek, araştırma hipotezine uygun olmayan verileri değerlendirmeye almamak, ilgili teori veya varsayımlara uydurmak için veriler ve/veya sonuçlarla oynamak, destek alınan kişi ve kuruluşların çıkarları doğrultusunda araştırma sonuçlarını tahrif etmek veya şekillendirmek,

(d) *Tekrar yayım:* Bir araştırmanın aynı sonuçlarını içeren birden fazla eseri akademik terfilerde ayrı eserler olarak sunmak,

(e) *Dilimleme:* Bir araştırmanın sonuçlarını araştırmanın bütünlüğünü bozacak şekilde, uygun olmayan biçimde parçalara ayırarak ve birbirine atıf yapmadan çok sayıda yayın yaparak doçentlik sınavı değerlendirmelerinde ve akademik terfilerde ayrı eserler olarak sunmak,

Evrakın elektronik imzalı suretine https://e-belge.ahievran.edu.tr adresinden 7318e579-7e47-49d9-a85a-95922238f54f8 kodu ile erişebilirsiniz.
Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

(f) *Haksız yazarlık:* Aktif katkısı olmayan kişileri yazarlar arasına dâhil etmek, aktif katkısı olan kişileri yazarlar arasına dâhil etmemek, yazar sıralamasını gerekçesiz ve uygun olmayan bir biçimde değiştirmek, aktif katkısı olanların isimlerini yayım sırasında veya sonraki baskılarda eserden çıkarmak, aktif katkısı olmadığı halde nüfuzunu kullanarak ismini yazarlar arasına dâhil ettirmek,

(g) *Diğer etik ihlali türleri:* Destek alınarak yürütülen araştırmaların yayınlarında destek veren kişi, kurum veya kuruluşlar ile onların araştırmadaki katkılarını açık bir biçimde belirtmemek, insan ve hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalarda etik kurallara uymamak, yayınlarında hasta haklarına saygı göstermemek, hakem olarak incelemek üzere görevlendirildiği bir eserde yer alan bilgileri yayınlanmadan önce başkalarıyla paylaşmak, bilimsel araştırma için sağlanan veya ayrılan kaynakları, mekânları, imkânları ve cihazları amaç dışı kullanmak, tamamen dayanaksız, yersiz ve kasıtlı etik ihlali suçlamasında bulunmak.

İKİNCİ BÖLÜM

Etik Kurulunun Yapısı, Görevleri, Çalışma Usul ve Esasları, Yaptırımlar

Etik Kurulunun Yapısı

Madde 7- (1) Ahi Evran Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu, Üniversitede sosyal bilimler, eğitim bilimleri, fen bilimleri ve mühendislik bilimleri alanlarında görev yapmakta olan öğretim üyeleri arasından, Rektör tarafından önerilen ve Senato tarafından 3 yıl süreyle görevlendirilen toplam dokuz (9) öğretim üyesinden oluşur.

(2) Görev süresi biten kurul üyesi aynı usulle yeniden görevlendirilebilir.

(3) Kurulun ilk toplantısı en kıdemli üyenin başkanlığında yapılır. Kurul bu toplantıda, üyeleri arasından bir başkan, bir başkan yardımcısı ve bir raportör seçer.

(4) Kurul üyeliğinden çekilme Rektörün onayının ilgiliye tebliğ edilmesi ile gerçekleşir. Bir akademik takvim yılı içinde izinsiz ve mazeretsiz olarak üst üste üç toplantıya katılmayan veya en az altı ay süreyle izinli olan üyenin kurul üyeliği kendiliğinden sonar erer. Boşalan üyelik için, çekilen üyenin görev yaptığı bilim alanından, kalan süreyi tamamlamak üzere yine aynı usulle yeni üye görevlendirilir.

Sekreterya

Madde 8- Kurulun sekreterya hizmetleri Rektörlük tarafından görevlendirilen bir personel tarafından yürütülür.

Etik Kurulunun görev ve yetkileri

Madde 9- (1) Sosyal ve beşeri bilimler alanında Üniversite tarafından kısmen veya tamamen desteklenen (önerilenler ve devam edenler dâhil) ya da Üniversite mensuplarınca gerçekleştirilecek olan bilimsel araştırmaları, katılımcılardan bilgi toplamayı gerektiren tüm çalışmaları etik yönden incelemek ve saha çalışmalarına izin vermek.

(2) Kurul, Sosyal ve Beşeri Bilimler alanında insan katılımcılar ve doğal çevre ile tarihi ve kültürel varlıklar üzerinde yürütülecek araştırmalarla ilgili olarak;

a) Araştırma, çocuk katılımcılar üzerinde yürütülüyorsa: (i) Çocuğun kişiliğinin, yeteneklerinin, bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlaki ya da toplumsal gelişimiyle ilgili konularda, (ii) Çocuğun anne-babasına, kültürel kimliğine, dil ve değerlerine, çocuğun yaşadığı veya geldiği ülkenin değerlerine ve kendisininkinden farklı uygarlıklara saygının geliştirilmesiyle ilgili konularda,

Evrakın elektronik imzalı suretine https://e-belge.ahievran.edu.tr adresinden 73b46579-7647-4919-a395-2e2538795428 kodu ile erişebilirsiniz.
Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

b) Yetişkin katılımcılar üzerinde yürütülüyorsa: İnsanın temel hak ve hürriyetleri ile insan onuru, fiziksel, zihinsel ve ruhsal sağlığının korunmasıyla ilgili konularda,

c) Tarihi ve kültürel varlıklar üzerinde yürütülüyorsa: Çevrenin ve eserin korunmasıyla ilgili konularda,

d) Beşeri Bilimler alanında yürütülüyorsa: Araştırma ve uygulamaların, hayvan sağlığına ve ekolojik dengeye zarar verip vermeyeceği ve çalışmalara başlanılmadan önce yetkili birimlerden izin alınmasının gerekli olup olmadığı konularında;

etik yönden değerlendirmede bulunmak ve araştırmanın etik açıdan uygun olup olmadığı konusunda karar verip, görüş bildirmektir.

(3) Kurula başvuru usulünü belirlemek ve başvuru formları hazırlamak.

(4) Kurul, yapılan başvuruları yalnızca bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygunluk açısından inceler ve karara bağlar. Diğer bilimsel kriterler değerlendirme kapsamında değildir ve Kurul bunlara dayanarak karar veremez.

Çalışma usulü

Madde 10- (1) Etik Kurulu başkanın, bulunmaması halinde başkan yardımcısının gündemli çağrısı üzerine üye sayısının en az üçte ikisinin katılımı (en az 6 üye) ile toplanır. Kurul üyeleri, başvuru dosyalarının içeriğini Kurul toplantısı dışında başkaları ile tartışmaz ve başvuruların içeriği hakkında bilgi vermez. Kurul üyeleri kendileri ile ilgili etik hususların görüşüldüğü toplantılara katılmazlar. Bu durumda, ilgili üye için Kurul toplantısına devamsızlık söz konusu edilemez.

(2) Kararlar katılan üyelerin oy çokluğu ile alınır; eşitlik durumunda, kurul başkanının oyu iki oy sayılır. Oylamada çekimser oy kullanılamaz.

(3) Alınan kararlar gerekçeleri ile birlikte yazılarak, toplantıya katılan üyeler tarafından imzalanır. Oyçokluğuyla alınan kararlarda, karşı oy kullanan üyeler belirtilir.

(4) Kurul Üniversite dışı kurum ve kuruluşlarla yazışmalarını Rektörlük aracılığıyla yürütür.

(5) Kurul gerektiğinde konu ile ilgili başka uzmanların da görüşlerini alabilir, görüşlerine başvurmak üzere toplantılara uzman davet edebilir. Bu şekilde toplantıya davet edilen kişiler oylamaya katılmazlar.

Başvuru şekli

Madde 11- (1) Başvurular, araştırmacının bağlı olduğu birim aracılığı ile Kurul Başkanlığına yapılır. Başvurular başkan tarafından, incelenmek ve sonuçlandırılmak üzere Kurul gündemine alınır.

(2) Kurul tarafından belirlenen başvuru usulüne uygun şekilde; başvurularda istenilen bilgi ve belgeler, çalışmanın başlığı, içeriği, varsa saha araştırmasının yapılacağı tarih, izin alınması istenen kurum ya da kurumların listesi, kime uygulama yapılacağı, uygulama yapılacak yaklaşık kişi sayısı, Üniversite dışından herhangi bir kurumdan izin alınacaksa çalışma özeti, kullanılacak ölçek, ölçek bir başkası tarafından geliştirilmişse o kişiden alınmış ölçek kullanım izni gibi, izin alınacak kurumun talep edeceği belgeler başvuru formuna eklenir.

Başvuruların kabulü ve değerlendirilmesi

Madde 12- (1) Başvuruların kabulü ve başvuru ile ilgili yapılacak işlemler aşağıdaki şekilde yürütülür:

Evrakın elektronik imzalı suretine https://e-belge.ahievran.edu.tr adresinden 73b46579-7647-4919-a395-2e2538795428 kodu ile erişebilirsiniz.
Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

a) Başvurunun evrak kaydına geçtiği tarih, başvuru tarihidir.

b) İlk inceleme sonucunda gerekli görülmesi halinde, gerekli ek bilgi ve belgeler istenilebilir.

c) Kurul başvuru ile ilgili olarak gerektiğinde başvuru sahibini dinleyebilir, uzman danışman görüşü alabilir, alt komisyonlar kurabilir.

ç) Kurul kararının imzalı örnekleri, başkan tarafından ilgililere yazılı olarak bildirilir.

Yaptırımlar
Madde 13- (1) Etiğe aykırı davranışları kanıtlananlara Yüksek Öğretim Kurumları Yönetici, Öğretim Elemanı ve Memurları Disiplin Yönetmeliği ve araştırma ve yayınla ilgili yasalarda öngörülen hükümlere aykırılık oluşturmayacak şekilde Etik Kurulunun önerisi üzerine Üniversite Yönetim Kurulu görüşü alınarak aşağıdaki yaptırımlar uygulanabilir:

a) Etik kurallara aykırı davranışı Kurul tarafından tespit edilen ve Üniversite Yönetim Kurulu görüşü alındıktan sonra Rektörlükçe onaylanan araştırmacı veya araştırmacıların yürütmekte oldukları projeler iptal edilir veya proje başvuruları işleme alınmaz.

b) Etik kurallara aykırı davranışı kanıtlanan araştırmacılara/yazarlara/destek başvurusu sahiplerine karar tarihinden başlayarak en az üç, en fazla beş yıl süreyle herhangi bir destek verilmez.

c) Tespit edilen yayın etiği ihlalleri ve bunların niteliği, ilgili dergilere Rektörlük tarafından yazılı olarak bildirilir.

d) Üniversite dergilerinde yayımlanmış makalelerden yayın etiği kurallarına aykırı hususlar içerdiği kanıtlananlar geri çekilmiş sayılır ve bu husus dergide gerekçesi ile birlikte yayımlanır.

e) Tespit edilen etik ihlalleri ve bunların niteliği, etiğe aykırı davranışı kanıtlanan araştırmacı/yazar/destek başvurusu sahiplerinin birim, kurum veya kuruluşlarına Rektörlük tarafından yazılı olarak bildirilir.

f) Eksik bilgi ya da gerçeğe aykırı beyan içeren başvurularda sorumluluk başvuru sahibine aittir.

g) Gerçeğe aykırı beyan içerdiği sonradan anlaşılan başvurular, bu durumun anlaşıldığı tarihte işlemden kaldırılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Gizlilik
Madde 14- (1) Etik Kurulu kararları, genel düzenlemeler dışında gizlidir; bu yönergede belirtilen kişi ve kuruluşlar ile başvuru sahibinden başkasına bilgi verilmez.

Kararlara İtiraz
Madde 15- (1) Etik Kurulu kararlarına karşı bir defaya mahsus olmak üzere, kararın tebliğinden itibaren yedi gün içinde, Ahi Evran Üniversitesi Etik Kuruluna itirazda bulunulabilir.

Yürürlük
Madde 16- (1) Bu yönerge, senato tarafından kabul edildiği tarihte yürürlüğe girer.

Yürütme
Madde 17- (1) Bu yönergenin hükümleri Rektör tarafından yürütülür.

Evrakın elektronik imzalı suretine https://e-belge.ahievran.edu.tr adresinden 73b46579-7647-4919-a395-2e2538795428 kodu ile erişebilirsiniz.
Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.